

Ocena knjige “Struktura i priroda inteligencije”

VALENTIN BUCIK*

Univerza v Ljubljani, Oddelek za psihologijo, Ljubljana

Review of the book “The structure and nature of intelligence”

VALENTIN BUCIK

University of Ljubljana, Department of Psychology, Ljubljana, Slovenia

Ključne besede: inteligentnost, psihološko testiranje, diferencialna psihologija, recenzije

Key words: intelligence, psychological testing, differential psychology, book reviews

CC=2220

Zarevski, P. (2000). *Struktura i priroda inteligencije*. Zagreb: Naklada Slap (ISBN: 953-191-133-9).

Knjiga z naslovom »Struktura i priroda inteligencije« je delo priznanega hrvaškega psihologa, univerzitetnega učitelja na Oddelku za psihologijo na Univerzi v Zagrebu in plodovitega pisca strokovnih in znanstvenih del ter učbenikov s področja psihologije, (zlasti psihologije učenja in spomina ter inteligentosti) profesorja Predraga Zarevskega. Knjiga se teorij in modelov inteligentnosti, tako klasičnih kot tudi sodobnih, loteva na pregleden in sistematičen način. S tega vidika bi delo lahko uvrstili med znanstvene monografije o enem najpomembnejših in najbolj skrbno raziskovanih psiholoških fenomenov. Vendar organizacija tematike v smiselna poglavja, strukturiranost poglavij, opremljenost posameznih poglavij z besedili v okvirjih ter slikovnim gradivom, zlasti pa poljuden in jasen jezik ter ilustrativni primeri delo prej uvrščajo med koristne in komunikativne učbenike. Knjiga kot

*Naslov / address: izr. prof. dr. Valentin Bucik, Univerza v Ljubljani, Oddelek za psihologijo, Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana, e-mail: tine.bucik@ff.uni-lj.si

učbenik ne bo prišla prav le diplomskim in podiplomskim študentom psihologije (ki jih zanima zlasti struktura in delovanje te strukture), marveč tudi drugim, npr. pedagoškim ter socialnim delavcem in laični javnosti, ki jih sicer v zvezi z inteligentnostjo zanimajo zlasti poglavja o razvoju inteligentnosti ter o vplivih dednosti in okolja na ta razvoj, o morebitnih razlikah med spoloma, različnimi rasami in kulturami ter še posebej o vzrokih zanje. O vseh naštetih temah teče beseda v opisani knjigi.

Vsebina je pregledno strukturirana. V posameznih poglavjih najdemo vse teme, ki so pri razmišljanju o inteligentnosti nepogrešljive. Všeč mi je, da za razliko od mnogih preglednih učbenikov o inteligentnosti bralca seznanijo najprej z bazičnimi procesi, ki so odgovorni za inteligentno ravnanje (merjenje hitrosti procesiranja informacij in drugih pokazateljev učinkovitosti živčnega sistema), šele zatem nadaljuje z razlago inteligentnosti kot kompleksnega konstrukta. Nato avtor poda celovit pregled najpomembnejših psihometričnih faktorsko-analitičnih modelov inteligentnosti. Klasični modeli, o katerih sicer lahko beremo v mnogih drugih učbenikih, so sicer opisani dovolj podrobno, vendar potisnjeni v ozadje; poudarek je predvsem na nekaterih novejših modelih, ki so bodisi pri marsikaterem avtorju zapostavljeni (Cattell-Hornova teorija in zlasti Hornovo nadaljno razvijanje modela ter Guilfordov model strukture intelekta), ali pa s strani drugih avtorjev doslej sploh niso bili intergralno obravnavani (kot npr. Carrollov model strukture inteligentnosti). Pri preglednem prikazu modelov je avtorju uspelo uravnovežiti angleško in ameriško tradicijo faktorsko-analitičnega raziskovanja strukture inteligentnosti v prvih šestdesetih letih tega stoletja.

Posebej dragoceno se mi zdi poglavje o kibernetičnih modelih inteligentnosti. Namreč, v nekaterih drugih (zlasti ameriških) učbenikih so navadno omenjeni le mimogrede, poleg tega nekaterih pomembnih modelov, ki jih avtor predstavlja, sploh ne moremo najti drugod – razen v nekaterih člankih; pri tem imam v mislih predvsem pomembne raziskave strukture inteligentnosti zagrebške skupine raziskovalcev.

Na dlani je, da je tako obširno temo, kot je vloga dednosti in okolja pri razvoju inteligentnosti, nemogoče podrobno prikazati v enem posameznem poglavju tovrstnega splošnega učbenika o inteligentnosti. Vendar avtor v preglednem slogu spretno opozori na vsa ključna vprašanja, ki zaposlujejo raziskovalce inteligentnosti že dolga desetletja in bralca seznanijo tudi z nekaterimi konkretnimi odgovori na ta vprašanja. Prikazi so strokovno argumentirani in dokumentirani z ustrežno in sodobno empirično evidenco. Na podoben način so predstavljena tudi poglavja o odnosu med osebnostjo v ožjem smislu ter inteligentnostjo, razvoju inteligentnosti, o vlogi učenja in vaje na rezultat pri testiranju inteligentnosti in še zlasti občutljivo poglavje o preverjanju inteligentnosti v različnih kulturnih in rasnih okoljih.

Vsakdo, ki se znanstveno-raziskovalno, strokovno ali ljubiteljsko ukvarja z inteligentnostjo, se slej ko prej znajde iz oči v oči s ključnim problemom: kako na eni strani razumeti in na drugi strani prikazati množico konkurentnih modelov in

razlag tega zapletenega konstrukta. Avtor knjige je strukturo in naravo inteligentnosti uspel predstaviti celovito in izčrpno, pregledno, kritično in predvsem nepristransko, kar mu je omogočil izbrani integracijski in ne ekskluzivistični pristop. Knjiga vzpodbuja bralca k pazljivejšemu obravnavanju inteligentnosti, k skrbi za njen razvoj in k natančnejšemu opazovanju inteligentnega obnašanja v vsakdanjih življenjskih situacijah.

O subjektivnem mnenju o lastni inteligentnosti pa, kot duhovito ugotavlja avtor v predgovoru h knjigi, kljub mnogim diferencialno psihološkim raziskavam še vedno velja ljudski rek, da *“... je pamet najbolj pravično razdeljena stvar na svetu – nihče se ne pritožuje, da je ima premalo!”*